

Мочернюк Наталія Дмитрівна — доктор філологічних наук, старший науковий співробітник відділу української літератури Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України

ВОЛОДИМИР ГНАТЮК І ПРИКАРПАТТЯ

Постать Володимира Гнатюка викликає повагу у всіх дослідників, які беруться за вивчення його наукової спадщини або навіть окремих питань, відповіді на які намагався дати сам учений, позаяк його напрацювання завжди ґрунтовні й вагомі. Однак назагал Володимира Гнатюка добре знають передусім фольклористи, а більшість гуманітаріїв обізнана щодо його діяльності поверхово й побіжно, і це, на жаль, прикро, адже вчений такого таланту й працелюбності здійснив за життя науковий подвиг, який утвердив засади української культури. Тому на часі всебічне осягнення здобутків Володимира Гнатюка, вивчення його спадщини з різних поглядів і підходів, наукових ракурсів і методологій. Одним з таких ракурсів є, сказати б, географічно-територіальний, успішність якого продемонстрував Микола Мушинка, який ще в 60-х роках минулого століття підготував дисертацію про Володимира Гнатюка як дослідника фольклору Закарпаття. Привертають увагу стаття «Володимир Гнатюк і Східна Словаччина», «Володимир Гнатюк — перший дослідник життя і народної культури русинів-українців Югославії» та інші праці дослідника зі Словаччини. Прикарпаття теж приваблювало вченого, доля якого не раз пов'язувалася з цим краєм. Ми маємо на меті постежити ці зв'язки, сподіваючись згодом в науковому товаристві дослідників-однодумців розширити новим матеріалом «прикарпатські» віхи життя Володимира Гнатюка, які можна узагальнити до двох періодів — станіславівського й криворівнянського.

Отже, доля зводить Володимира Гнатюка з прикарпатським краєм ще замолоду, коли по закінченні четвертого класу Бучацької нижчої гімназії 1889 року, юнак записується до п'ятого класу Станіславівської вищої гімназії. Тут він остаточно визначається, чим хоче займатися. Під час вакацій григорівський священник М. Бачинський та його брат, капелан станіславівського єпископа Ю. Пелеша, переконали його продовжувати навчання в Римі у Колегії св. Атанасія, що готувала місіонерів. «В. Гнатюка приваблювала візія першовідкривача життя, побуту та звичаїв «диких» народів», як пише Микола Мушинка

[16, с. 25], і юнак подав відповідну заяву на ім'я єпископа, був зарахований, однак через епідемію не зміг виїхати й почати навчання. Можна було б зробити таку ж спробу наступного року, та В. Гнатюк вже відмовився, остаточно визначившись щодо майбутнього шляху («давши собі слово ніколи не бути духовним, хоч родичі були би се радо бачили»). Наступного року він таки стає учнем Станиславівської гімназії. Важке матеріальне становище, психологічний дискомфорт, позаяк вирізнявся віком серед гімназистів, будучи старшим від них на 4-5 років, а головне тиск і обмеження, через які не можна було брати участь у молодіжних організаціях, публікуватися у пресі, читати «нецензурну» літературу — такі несприятливі умови склалися для Володимира Гнатюка в навчальному закладі. «З причин гострого режиму, який панував в станиславівській гімназії під директорією Івана Керекярта, В. Гнатюк не писав нічого за весь час побуту в Станиславові до часописів», — зазначено в його біографії 1926 року, яку важко хворий вчений лише підписав [13, с. 19.]. У сьомому класі він познайомився з донькою греко-католицького священника села Хом'яківки Павла Майківського Оленою Майківською, з якою 1894 року одружився. Це був щасливий шлюб. У грудні цього ж року він здобув атестат зрілості й записався на філософський факультет Львівського університету. Олена ще деякий час мешкала в Станиславові.

Якщо станиславівський період Володимира Гнатюка був не велими вдалим для нього, то другий, пов'язаний з Гуцульщиною, навпаки, став періодом, коли були написані кращі наукові праці. Як відомо, вчений здійснив кілька коротких експедицій у деякі села Галичини, насамперед на Гуцульщину, одержавши на це стипендію 200 злотих від НТШ [16, с. 48] (зазначимо, що на Закарпаття він мав п'ять успішних експедицій, а остання, шоста експедиція, стала фатальною). Регулярні візити в Карпати пішли вже з початку ХХ століття, коли хворий Гнатюк виїжджав майже щороку відпочивати й лікуватися. У селі Крирорівня він сам або з родиною провів багато місяців. Вчений жив у свояків Волянських або у хаті місцевого дяка, де активно працював. Родина Гнатюків провела тут кілька літніх вакацій разом з родинами Франків і Грушевських. У Криворівні його гостями були Михайло Коцюбинський, Гнат Хоткевич, Михайло Грушевський, Леся Українка, Ольга Кобилянська, Климент Квітка, Олександр Олесь та інші. Саме тут застала його 1914 року Перша світова війна, військові події якої на тривалий час (аж 15 місяців!) відрізали його від Львова. Він

записував фольклор, зокрема й новочасний від солдатів, і так постала розвідка «Війна і народна поезія». Восени 1915 року родина повернулася до Львова.

Трапляються різні свідчення, які оприявнюють замилювання Гуцульщиною Володимира Гнатюка. Зокрема, у передмові до листів до нього Михайла Коцюбинського сам Гнатюк зазначає таку «характеристичну подробицю» про письменника: «Побувавши на Гуцульщині, він (Михайло Коцюбинський. — *Н. М.*) незвичайно захопився нею: «Я, у свій час, з головою пірнув у Гуцульщину, яка мене захопила. Який оригінальний край, який незвичайний казковий нарід». Подобалася йому не тільки природа, але й люди і на сю тему вели ми нераз довгі бесіди, причім я вказував на талановитість Гуцулів та на незвичайну їх здібність у приймаю всіх культурних здобутків із одного, та на велике багатство культурних, старинних пережитків серед них у різних напрямках життя — з другого боку. М. Коцюбинський так запалив мене, що постановив конечно набути в Криворівні кусник землі» [9, с. 19]. Розкривають криворівнянські сторінки життя Володимира Гнатюка, «цієї духово-гарної людини», спогади про нього Михайла Могилянського, який 1912 року мешкав у Карпатах у його родині. Він пише: «Мало не цілі дні працював над коректурами та розмовляв з Коцюбинським (зворушливо ніжно любив Коцюбинського й високо цінував його художній талант. Це йому завдячувати має українське письменство перлину творчості Коцюбинського «Тіні забутих предків», бо в бік художньої обсервації Гуцульщини штовхав Коцюбинського В. М. Гнатюк, сам закоханий у первісну країну карпатських гірняків. Немало допоміг В. Гнатюк М. Коцюбинському, керуючи його ознайомленням із краєм та народом, постачаючи відповідну літературу, даючи цінні вказівки свого величезного досвіду); іноді, вертаючись з гір, куди ходив по гриби двічі й тричі на день, заходив Франко...Коли погода не пускала в гори, прилучався до них і я» [15, с. 5]. Отож перебування на Гуцульщині було для Володимира Гнатюка прекрасним часом спілкування з однопідумцями — українськими письменниками й культурними діячами, вивчення місцевого фольклору, насиченої наукової праці, а зрештою, й буттям в гармонії з природою й людьми краю.

Не дивно, що Гуцульщина різнобічно відображена у його багатогранній творчості. У тематичних збірниках домінує саме гуцульський фольклор, якого він зібрав найбільше (колядки, коломийки, легенди,

перекази, демонологічні оповідання тощо). Він прискіпливо рецензував праці про цей край (Р. Кайндля, Й. Шнайдера, В. Шухевича [5, с. 22]). Варто звернути увагу на його розвідку «Причинки до пізнання Гуцульщини» (1917), «Гуцули» (1924) [16, с. 100]. Узагальнення Миколи Мушинки щодо творчої спадщини Володимира Гнатюка є надійним орієнтиром, за яким можна реконструювати гуцульські «сліди» у різних працях вченого.

Отже, його дослідження народних пісень включали емігрантські пісні, записані на Гуцульщині. Заснування Січі в селі Горішнє Довгополе на Гуцульщині відображено у статті Володимира Гнатюка «Новоутворена народна пісня». Стаття «Народні воєнні пісні», розвідка «Війна і народна пісня» теж постали у зв'язку з вивченням фольклору під час перебування у Криворівні. Прикметно, що в багатьох своїх працях В. Гнатюк присвячував окремо увагу етнографічному вивченню Гуцульщини.

До гуцульської теми звертається фольклорист у статті «Пісенні новотвори в українсько-руській народній словесності». Оглядаючи мотиви емігрантських пісень, він долучає до їхнього циклу й гуцульські пісні, зазначивши, що більшість з них відображає сучасний побут гуцулів. «Переглядаючи їх по черзі, бачимо, що найважливіший мотив у них — се також економічні відносини і то незвичайно прикрі. З давніх гуцульських багачів блимають, лише де-не-де ще недобитки, а головна маса — се просто жебраки. І хоч і тут пісня приписує головну вину за зубожіння селян панам та жидам, то значну її часть звалює й на них самих, а головно на п'янство. Через се попродали гуцули свої статки, почавши від розлогих полонин, лісів та царинок, а скінчивши на виробках, що служили колись для прикраси чи то світлиць та хоромів, чи осіб... Які при тім діялися надужиття, того з пісень не видно, але усні оповідання, що ходять між гуцулами на ту тему і представляють конкретні факти надужиття, зібрані разом і опубліковані, дали б інтелігентному читачеві таку лектуру, від якої ставало б йому волосся на голові. З тої лектури можна б також зрозуміти їх ненависть до гуцульських визискувачів, в першій лінії жидів, що опутали гуцульське плем'я своїми сітями» [10, с. 54]. Таким чином, учений був добре обізнаним зі звичаями гуцулів як в сучасності, так і в минулому, розумів і співчував їхнім проблемам, перейнявся до них щирою симпатією. «Коли хто запитав би, що належало би ще зробити для докладнішого пізнання Гуцулів, то я відповів би: Дослідити їх історію і побут та економіч-

ний стан у давнині і тепер, розслідувати родинні відносини та чужі впливи на Гуцулів, зібрати й розслідувати їх народню поезію (пісні й різні оповідання прозою), незвичайно багату і записану доси лише в незначній частині, а особливу увагу звернути на культурні пережитки, яких там велика сила. До них треба причислити й міти, вірування, народні ліки, ворожіння. При тім не належить забувати і про розпочаті вже праці, продовжувати та доповняти їх аж до цілковитого заокруглення. Аж тоді кожний переконається наглядно, що Гуцули вповні заслужили на такі наукові розсліди» [11, с. 6–7].

Зазначимо, що не обійшов він увагою й Покуття, про що свідчать рецензії праць Р. Кайндля, О. Кольберга, Г. Гроховської [5, с. 24]. Володимир Гнатюк мав багатьох кореспондентів, записувачів народної творчості, із Городенківщини, Снятинщини, Коломийщини.

Варто зокрема згадати про співпрацю Володимира Гнатюка з кореспондентами, із записів яких учений творив фольклористичні збірники й аналітичні розвідки. Отже, після 1903 року через поганий стан здоров'я він вже не виїжджав в експедиції, відповідно організував широку мережу кореспондентів серед учителів, студентів, освічених селян задля збирання фольклору, підтримував з ними листування, надсилав книжки зі своєї бібліотеки. Вчений завжди наводив їхні прізвища у публікаціях, а замість гонорару записувачі одержували від етнографічної Комісії відповідні томи зі своїми записами, що було шляхетною сатисфакцією й підносило дух людей.

Серед його кореспондентів, завдяки яким зокрема висвітлено гуцульську фольклорну тематику, були такі знані особистості, як Іван Франко, Михайло Яцків, Михайло Павлик, Антін Крушельницький, Костянтина Малицька, Ольга Рошкевич та інші.

Дороговказом для збирачів фольклору стала його стаття «Квестіонар для збирання місцевих переказів», яким він надавав величезного значення в українській культурі. Цей питальник з поясненнями вчений розіслав своїм дописувачам, і на його заклик відгукнулися Петро Шекерик-Доників із Голів, Антін Онищук із Зелениці, учитель Олекса Іванчук та кілька інших, записи яких стали основою збірників «Народні оповідання про опришків» і «Народні оповідання про тютюнарів». У першому збірнику зібрано 258 переказів про месників карпатського краю, передусім Олексу Довбуша, а в другому — 77 народних оповідань з Гуцульщини про торгівлю тютюном. Під впливом наукових поглядів вченого перебував етнограф і письменник П. Шекерик-

Доників, який фактично був резидентом В. Гнатюка в окрузі сучасної Верховини (Жаб'є), як зазначає В. Буда [3, с. 47]. Вчений допомагав і П. Шекерику-Дониківу в його етнографічній діяльності, упорядковуючи й готуючи до друку його збірки.

Прикметно, що сучасна фольклористика намагається дослідити внесок багатьох із кореспондентів В. Гнатюка у збережену спадщину народної творчості, скрупульозно простежуючи їхню діяльність. Так, фольклор Покуття у записах Василя Равлюка аналізує Ганна Сокіл, попередньо дослідивши на основі збережених фактів і свідчень життєвий шлях фольклориста. Дослідник фольклору, педагог і громадський діяч Василь Равлюк (1872–1955) приятелював у студентські часи, коли навчався в Коломийській гімназії в Коломиї, з Василем Стефаніком, Лесем Мартовичем, Марком Черемшиною. З Володимиром Гнатюком їх єднали приятні взаємини, адже вони ділилися науковими проблемами, побутовими клопотами, Василь Равлюк матеріально допомагав ученому під час війни. Він фіксував народні твори різних жанрів. Вагомо, що його записами послуговувався не лише Володимир Гнатюк, а й Іван Франко і Михайло Грушевський. Із систематизованих матеріалів Ганни Сокіл відомо, що В. Гнатюк опублікував із записів народної прози В. Равлюка близько десятка демонологічних оповідань: про вовкулаку, в якому жінка впізнала свого чоловіка («Вовкулакова жінка»); про знахарів і чарівників: мельник зупиняє каміння, і млин перестає молоти («Суперечка двох мельників»); висушує став і вода не потрапляє на млин («Як мельник прогнав воду зі ставу»). Оригінальні оповідання зафіксував В. Равлюк про гуцула-чарівника, який служив у війську. До збірників В. Гнатюка потрапили по одному зразку — анекдот («Не малий богач») та казка про звірів («Нещасний вовк») у записах В. Равлюка [19, с. 76]. В. Гнатюк також опублікував півтора десятка величальних пісень зимового циклу в записах В. Равлюка у виданні «Колядки і щедрівки» (1914). У його розпорядженні було кілька рукописних збірок В. Равлюка, більшість матеріалу з яких зафіксовано в Орельці [19, с. 74].

Ганна Сокіл проаналізувала й записи фольклору Івана Волошинського, який був серед активних дописувачів В. Гнатюка [18]. Етнограф Іван Волошинський був священником у селі Далешеве, що на Городенківщині. Йому належить третина записів у двотомному виданні «Знадоби до української демонології» (1912). Сам Володимир Гнатюк, вказуючи, що Іван Волошинський записав 133 байки (а загальна їх

кількість 400), пише про нього: «Ів. Волошинський, як хоровитий чоловік, не міг увихатися по селах і вишукувати собі добрих оповідачів (звісна річ, що не кожний оповідач уміє добре оповідати, хоч знає тему), він мусів користати з того, що було під рукою; зате кого запопав, видушував його як цитрину і записував усе, що лиш можна було» [12, с. 181]. Спомин ученого має на меті згадати добрим словом такого відповідального й активного записувача, щоб утривалити про нього пам'ять у часі: «Замилування одначе до нашого фолклору й охота до праці були в нього такі великі, що можна було сподіватися від нього ще неодного значного вкладу в нашу науку. Перед війною займався записуванням вірувань і народної медицини, до чого вислав я йому потрібні вказівки й видання. Чи зібрав що і скільки саме, мені не довелося довідатись. Затє перед самою червневою офенсивою росіян і перед поновною окупацією Городенщини, дістав я сумну вістку, без ніяких ближчих подробиць, що Іван Волошинський помер іще восени, 1914 р. в часі першої російської окупації. Чи його смерть була спричинена війною, чи іншими обставинами, мені невідомо. В кожному разі він заслуговує на теплу згадку в цім виданні. Честь пам'яті щирого робітника!» [12, с. 181–182].

Тепло відгукується В. Гнатюк і про Антіна Онищука (1883–1937), записи якого «визначаються викінченням, а деяка невидержаність покутського діалекту поясняється шкільними та просвітніми впливами, які там доволі сильні. Записи А. Онищука друкувалися вже в обох виданнях Етногр. комісії, де містилися і його самостійні праці, з яких особливо цінні ті, що займаються нашими культурними пережитками. Перед війною приготував А. Онищук ширшу самостійну працю про наше народне будівництво та призбирував матеріяли до кількох інших. Записував також вірування й ліки, як обидва попередні записувачі, і зібрав їх значне число. З вибухом війни вирушив на фронт, де й досі повнить тяжку й відповідальну службу. В інтересі нашої етнографії належить бажати, щоб він вернувся щасливо додому та міг продовжувати свої етнографічні зайнятя. Як пильний робітник і молодий чоловік він міг би ще неодну працю сповнити таку, для якої нелегко підібрати заступників» [12, с. 182–183]. Антін Онищук є автором багатьох фольклорних праць, які високо оцінив В. Гнатюк та сприяв їхній публікації. Зокрема, у розвідці «Причинки до пізнання Гуцульщини» вчений ставить на третє місце, опісля В. Шухевича й Р. Ф. Кайндля, саме «Матеріали до української етнології» цього фо-

льклориста, які вийшли у двох томах, зазначивши, що Гуцульщині пощастило з дослідженнями власне з етнографічного боку. Зібрані матеріали на теренах Надвірнянщини. В. Гнатюк враховує багато статей А. Онишука, присвячених Гуцульщині [11, с. 4]. Як відомо, цей фольклорист став жертвою сталінських репресій.

Серед тих, хто допомагав записати коломийки, згадано Теофіла Кобринського, Марію Гаморак, Богдана Заклинського, Олексу Іванчука, Івана Чупрея та багатьох інших, зокрема й деякого з вищезгаданих. Це небуденні люди, які усвідомлювали важливість такого чину й нахненно ставилися до справи. Таким постає фольклорист Теофіл Кобринський (1848–1882), племінник Йосафата Кобринського. Він був священиком у селі Белелуя Снятинського району, де познайомився з Іваном Озаркевичем і його донькою Наталією, яка стала згодом відомою письменницею. Теофіл Кобринський заснував читальню й позичкову касу, з великим ентузіазмом ставився до збирання фольклору [14, с. 231]. Записи української фольклористики Марії Гаморак (1875–1942), окрім В. Гнатюка, публікував І. Франко, а А. Кримський використав у статті «До історії вивчення російських та українських народних голосінь» її фіксації голосінь «Заводи дівчини по мамі» у Стецевій [6, с. 87]. Знанням етнологом, педагогом і публіцистом був і Богдан Заклинський (1886–1946), родом зі Станиславова, записи фольклору якого публікував В. Гнатюк та І. Франко. Освіченою людиною постає Олекса Іванчук (1882–1920), який прожив коротке та яскраве життя, сповнене військової звитяги та культурного чину задля України. Він був четарем у війську Українських січових стрільців, згодом воював у лавах УГА. Підтримував творчі зв'язки з В. Гнатюком, М. Грушевським, І. Франком. Учителював, мав чимало публікацій у «Літературно-науковому віснику», обстоював ідею заснування музею гуцульської штуки і записав великий масив фольклорних матеріалів. Культурно-громадський діяч Іван Чупрей (1883–1923), який ще гімназистом записував фольклор, зокрема в Печеніжині, теж листувався з В. Гнатюком. Він був близьким до М. Павлика, К. Трильовського, допомагав у гастролях Гуцульського театру Гната Хоткевича (1911–12), публікувався в стрілецьких часописах, сам задіяний у книговидаванні [1, с. 58–59].

Варто окремо вирізнити Луку Гарматія, якого згадано серед записувачів байок і з яким вченого єднали тривалі дружні взаємини. В. Гнатюк видав спогади Л. Гарматія про Михайла Коцюбинського,

які спорядив цікавою й ґрунтовною передмовою. На меті показати молодим українцям приклад, «як належить працювати між народом, щоб здобути його любов і пошану та полишити між ними тревалу пам'ять», «нехай бачать також, яка та праця може бути різнородна навіть у найбільше закинутій місцевості, та які може видати результати» [8, с. 5]. У спогадах В. Гнатюк згадує про своє перебування в Криворівні (приїздив постійно до Криворівні разом з родиною в часі ферій з 1899 до 1914 року). Інформуючи про діяльність Луки Гарматія, він демонструє добру обізнаність зі специфікою життя гуцулів у Криворівні і Головах, їхніми проблемами, здобутками цих громад. В. Гнатюк висвітлює діяльність видатного освітянина не лише на педагогічній ниві, а й як культурно-громадського діяча та дослідника. «В часі побуту на Гуцульщині зацікавився етнографією. Виучив дуже докладно гуцульський побут, а спеціально матеріальну культуру і де міг, збирав систематично її окази. На українській сільсько-господарській виставі в Коломиї експонував він збірку гуцульських виробів, головно люльок, чапраг і хрестів і дістав за неї золотий медаль. Дуже багато оказів зібрав для музею Наук. Тов. ім. Шевченка у Львові, які й належать до найцінніших його колекцій. Окремі колекції зібрав він для чеського етнографічного музею в Празі та для музею ім. Александра III в Петербурзі. Особливо остання, зібрана на просьбу і за вказівками пок. Ф. Вовка, була дуже цінна й богата. Записував також етнографічні матеріали, яких значна частина видрукована в «Гуцульщині» В. Шухевича та в легендах і колядках, що я видав. За сю його діяльність на поли етнографії вибрала його етнографічна комісія Наук. Тов. ім. Шевченка своїм членом, яким полишився до смерті», — свідчить В. Гнатюк [8, с. 12]. Учений дає докладні розповіді про діяльність Гарматія та не шкодує теплих слів для його характеристики. Завдяки змістовній і сердечній передмові В. Гнатюка, ця книжка — і спогади Л. Гарматія про М. Коцюбинського, і портрет Л. Гарматія. На думку В. Гнатюка, українські інтелігенти мали б працювати так, як цей педагог й етнограф задля культурного розвитку рідного краю: «Тоді наша культура станула би на такій висоті, на якій не могла б уже пошкодити їй чужа, конкуренційна» [8, с. 13]. Очевидно, це кредо вченого, якому підпорядкована уся його активна наукова творчість. З наведених вище цитат постає особистість, яка відкрита до людей, здатна захоплюватися й любити, вдячна людям, з якими співпрацює для загального добра,

тож не випадково так багато записувачів охоче кореспондували з В. Гнатюком.

«І найдрібніший запис, ужитий на відповіднім місці, має свою вагу і значення. Тому кожному записувачеві належиться подяка, і я складаю її тут усім, що причинилися хоч малим вкладом до виходу цієї книжки, та прошу їх і далі вести записи наскільки се кому можливе, бо лише спільними силами можна виставити величавий будинок нашої науки», — зазначає Володимир Гнатюк, складаючи шану своїм кореспондентам у «Передньому слові» до видання «Українські народні байки» [12, с. 183]. Це засвідчує шляхетність вченого, його хист організатора й, сказати б, продюсера української культури. Водночас заакцентуємо на важливості зберегти для майбутнього імена кореспондентів видатного науковця, не розгубити тих «найдрібніших записів», здійснених ними, зафіксувати їхню працю в історії. Про деяких з них вже зараз вже важко знайти будь-яку інформацію, тож на часі і таке дослідження.

В. Гнатюк постає і як мовознавець, зокрема у вивченні гуцульського діалекту. Він актуалізує оригінальне й стандартне щодо інших діалектів й говорів у ньому, і діалектологи високо оцінили його аналітичний хист мовознавця. «До появи монографії Б. Кобилянського «Гуцульський говір і його відношення до говорів Покуття» (Київ, 1928) праця В. Гнатюка була найдосконалішим описом народної говірки гуцулів. Своє значення вона не втратила й досі», — підсумував свого часу Микола Мушинка [16, с. 158]. Як бачимо, знайомство В. Гнатюка з Гуцульщиною вилилося в різнобічні наукові зацікавлення, що реалізувалися й у мовознавчих працях. Прикарпаття стало його любов'ю, краєм, який полонив серце.

Окремою сторінкою в життєтворчість Володимира Гнатюка вписано його дружні контакти й популяризацію творів таких прикарпатських авторів, як Василь Стефаник, Лесь Мартович, Наталія Кобринська та інші. Зокрема, він видав у Літературно-науковій бібліотеці книжки новел «Дорога», «Мое слово» Василя Стефаника, книжки оповідань «Нечитальник», «Хитрий Панько» Леся Мартовича, збірки оповідань «Дух часу», «Ядзя та Катруся» Наталії Кобринської тощо. Це не вичерпує всього спектру літературознавчої діяльності В. Гнатюка, що так чи інакше дотична до Прикарпатського краю. Прикметно, що сучасні літературознавці, дослідники проблематики гуцульського тексту, інтерес до якої посилюється в останнє десятиліття,

щедро користають з спадщини вченого, і це засвідчують вже іменні покажчики до монографій та бібліографії [2; 4; 17]. У «Причинках до пізнання Гуцульщини» В. Гнатюк зреферував «красну літературу», присвячену гуцулам. Найвищої оцінки заслуговують, на його думку, твори Юрія Федьковича, у яких «найкрасше змальоване їх жите і побут, їх радощі й терпіння, їх палкість, мстивість, але й шляхотність, їх любов і ненависть, їх буйність і добродушність»: «Твори Ю. Федьковича се гуцульське зеркало, в яким кождий Гуцул пізнає себе без огляду, чи він із Буковини, Галичини або Угорщини. Сі твори добувають ся до найскритших закутків гуцульської душі, порушують найтайніші струни і грають на них як на арфі» [11, с. 5–6]. Серед тих, хто принагідно порушував гуцульську тему, В. Гнатюк називає Івана Франка, Михайла Коцюбинського, Гната Хоткевича, Михайла Старицького, з-поміж польських письменників — Й. Корженевського, Ю. Турчинського, з німецьких — К. Е. Францога.

Отже, не лише Закарпаття, а й Прикарпаття, передусім Гуцульщина, давали натхнення Володимиру Гнатюкові, а він віддячив цьому краєві величезним і багатогранним науковим спадком, у якому показав культурне багатство Гуцульщини.

Література

1. Арсенич П. Чупрей Іван. *Енциклопедія Коломийщини*. Зшиток 12. Коломия: Вік, 2001. С. 58–59.
2. Бикова Т. «Верховино, світку ти наш...»: гуцульський текст української літератури першої третини ХХ століття. Київ: Четверта хвиля, 2015. 326 с.
3. Буда В. Діалектизми в етнографічних описах роману Петра Шеке-рика-Дониковаго «Дідо Иванчік». *Наукові записки ТНПУ*. 2016. №44. С. 46 — 50.
4. Васильчук М. Художній дискурс Гуцульщини в українській літературі ХІХ – початку ХХ століття. Івано-Франківськ, 2018. 464 с.
5. Володимир Гнатюк: Бібліографія друкованих праць / уклад М. Мушинка. Едмонтон: Канадський інститут українських студій, Альбертський університет, 1987. 148 с.
6. Гаморак Марія. *Полек В. Біографічний словник Прикарпаття*. Івано-Франківськ: Новий час, 1993. Зошит 6. С. 87.
7. Гнатюк В. Коломийки. Т. І. *Етнографічний збірник*. Т. ХVІІ. Львів, 1905. 259 с.

8. Гнатюк В. Лука Гарматій і його спомини про М. Коцюбинського. Львів: накладня Михайла Таранька, 1925. 20 с.
9. Гнатюк В. Передмова. *Коцюбинський М. Листи до Володимира Гнатюка*. З передмовою і поясненнями В. Гнатюка. Львів, 1914. С. 3–24.
10. Гнатюк В. Пісенні новотвори в українсько-руській народній словесності. *Гнатюк В. Вибрані статті про народну творчість. ЗНТШ*. Т.201. Нью-Йорк, 1981. С. 41–56.
11. Гнатюк В. Причинки до пізнання Гуцульщини. *ЗНТШ*. Т. СХХІІІ–СХХІV. Львів, 1917. С. 1–58.
12. Гнатюк В. Українські народні байки; передне слово. *Гнатюк В. Вибрані статті про народну творчість. ЗНТШ*. Т.201. Нью-Йорк, 1981. С. 176–184.
13. Дві автобіографії. *Нові дні*. 1971. Ч. 254. С. 18–19.
14. Кобринський Теофіль. *Полек В. Біографічний словник Прикарпаття*. Івано-Франківськ: Новий час, 1993. Зошит 16. С. 231.
15. Могилянський М. Спогади про Володимира Михайловича Гнатюка та листування з ним. *Нові дні*. 1971. Ч. 256. С. 4–7.
16. Мушинка М. Володимир Гнатюк. Життя та його діяльність в галузі фольклористики, літературознавства та мовознавства. Париж — Нью-Йорк — Сідней — Торонто, 1987. 332 с.
17. Салій О. «Сей край невичепаної краси»: гуцульський текст в українській прозі кінця ХІХ – початку ХХ століття. Київ: Наукова думка, 2018. 325 с.
18. Сокіл Г. Науковий внесок Івана Волошинського в українську фольклористику. *Народознавчі зошити*. 2019. № 5(149). С. 1094–1101.
19. Сокіл Г. Фольклор Покуття у записах Василя Равлюка. *Міфологія і фольклор*. 2013. №1. С. 72–79.